

Zwijgen

De beste gesprekken zijn die waar niet alleen gesproken wordt, maar ook gezwegen. Stille is een teken van aandacht en vertrouwen. Toch komen zulke gesprekken maar weinig voor. In de meeste wordt aan één stuk door gepraat, er heerst een zwijgangst. Elke stilte moet er worden opgevuld, alsof ieder moment dat er niet gesproken wordt erop wijst dat je elkaar niets meer hebt te zeggen. Terwijl juist het omgekeerde het geval is, stil kunnen zijn wijst erop dat je jezelf niet voortdurend hoeft te verschuilen achter woorden, dat je open en bloot jezelf kunt laten zien.

De kracht van stilte is het onderwerp van allerlei films en verhalen. Een zo'n verhaal is van Dostojevski, het staat in De gebroeders Karamazov en gaat over de Grootinquisiteur van Sevilla, in de zestiende eeuw. In die tijd was Christus teruggekeerd op aarde, hij had een wonder verricht, maar werd opgepakt door de inquisitie. Hij zou als ketter op de brandstapel worden gezet. In de nacht ervoor bezoekt de Grootinquisiteur de gevangene in zijn cel en legt hem uit hoe de wereld inmiddels, eeuwen na zijn eerste verschijning, in elkaar zit. Hij praat aan één stuk door, terwijl Christus geen woord zegt.

De Grootinquisiteur beweert dat Christus van meet af aan een fout heeft gemaakt: zijn boodschap van vrijheid en liefde is onhaalbaar voor het grootste deel van de mensheid. Zij is te elitair. Mensen willen nu eenmaal vrede en veiligheid, een aangenaam leven, duidelijke wetten en regels. Daarom moet de Kerk, om het Rijk Gods op aarde te kunnen vestigen, de principes van de duivel hanteren: 'Geef de mensen brood, beheers hun geweten en heers over de wereld.' Christus mag met zijn wederkomst die aanpak niet komen verstoren. Vrijheid, liefde en eigen ontwikkeling staan lijnrecht tegenover de gehoorzaamheid die de Kerk eist, zij tasten de eenheid aan en de hogere gerechtigheid.

Zwijgend hoort Christus de Grootinquisiteur aan. Zwijgend toont hij hem zijn waarheid. Zwijgend overwint hij hem. Als de tirade voorbij is, staat hij op en geeft zijn aanklager een kus. Dan gebiedt de Grootinquisiteur hem om zijns weegs te gaan.

Er bestaat een vorm van gesprek, naar verluidt ontwikkeld door de Benedictijnen, waarin het zwijgen is ingebouwd: kapittelen. Dat gaat zo. Als de abt een belangrijke kwestie wil bespreken roept hij de monniken bijeen in de kapittelzaal en legt hen de kwestie voor. Daarna krijgt ieder de gelegenheid te zeggen wat hij ervan vindt, eerst de jongeren (anders durven die niet meer), daarna de ouderen. Maar zolang als iemand gesproken heeft wordt er vervolgens gezwegen. Het is spreken in stilte, een meditatieve vorm van gesprek. Na afloop neemt de abt zelf de beslissing, iedereen gehoord hebbende. Een verademing ten opzichte van de gebruikelijke opwinding.